Det Edvard Andersonska Medelhavsväxthuset i Stockholm: en inkörsport för vivlar (Coleoptera: Curculionidae) från södra Europa

[Edvard Anderson's Mediterranean greenhouse in Stockholm, an immigration gate for weevils (Curculionidae) from southern Europe]

DIETMAR BORISCH

Sedan juni 1995, då det Edvard Andersonska Medelhavsväxthuset (Fig. 1) öppnades inom Bergianska botaniska trädgården i Stockholm (Frescati), har här flera för Sverige och Stockholmsområdet (Uppland) nya insekter ur olika grupper upptäckts. Framförallt vivlar av underfamiljen Otiorhynchinae.

Den 27.1 1995 besökte Naturhistoriska riksmuseets sektion för entomologi, E. Andersons Medelhavsväxthus. Vid detta tillfälle hittade jag de två första arterna vivlar nedan. Jag har sedan besökt växthuset upprepade gånger för insamlingar. Vidare har Astrid Fyhr (Bergianiska trädgården) samlat material av vivlar i växthuset som hon överlämnat till mig. Beläggexemplar finns i coll. Naturhistoriska riksmuseet & coll. Borisch samt delvis i en mindre referenssamling förvarad i Andersons Medelhavsväxthus.

Otiorhynchus armadillo (Rossi). En hona tillhörande denna art anträffandes på *Argyranthemum*, 27.11 1995. Denna vivelart hör hemma i länder runt Alperna, men är även känd från Rhenlandet (Friese 1981) och Berlin (Palm 1996). Senare har Astrid Fyhr och författaren skakat hanar och honor av arten framförallt från rosor i stort antal hela året om.

Otiorhynchus (Otiorhynchus) salicicola Heyden. En hane och en hona av denna art insamlade jag för första gången den 16.4 1996. Därefter har den anträffats ett par gånger av A. Fyhr. Dessa djur hade jag artbestämt efter nyckeln i Friese (1981). Arten hör hemma i norra Italien och södra Alperna. Men i Schönherrs samling står ett djur under *O. armadillo* med beteckningen "form β" som i vissa avseende liknar *salicicola* och dessutom ett exemplar som är etiketterat *scabripennis* (Gyllenhal). Dessa två former betraktas som varieteter av *O. armadillo* (Rossi) (Lona 1936) (synonymisering av Reitter, 1916). Nominatformen av *O. armadillo* har mycket karakteristiska breda skuldror över vingarna medan *O. salicicola* är helt utan sådana och oval samt ovansidan av vingarna är grövre skulpterad. I övrigt liknar de varandra. *O. armadillo* uppträder i variabla populationer (Palm 1966), även med röda ben, denna varitet heter då *obsitus* Gyll.

Pantomorus cervinus (Boheman). Två honor av denna art insamlades på en australisk *Akacia* 27.11 1995. Även denna art fångade A. Fyhr i antal året om på *Hybiscus* i odlingsväxthusen. Den 6.6 1996 plockade jag ett exemplar av denna art utomhus i Frescati från en kollegas skjorta. Tidigare i november 1984 hade jag tagit arten på Madeira, Funchal, Pico do Romeiros, i antal på *Akacia*. Den 17.10 1994 hittade jag två honor på *Ficus repens* i Kalifornien, Los Angeles, Beverly Hills. Dessa extremt skilda lokaler gjorde att jag konsulterade Stig Lundberg (Luleå), som bekräftade artidentiteten. *P. cervinus är* hemmahörande i Amerika men har importerats till Europa. Ett exemplar har även påträffats i Danmark (Palm 1996).

Otiorhynchus (Dorymerus) armatus var. *romanus* (Boheman). En hane av denna art hittades

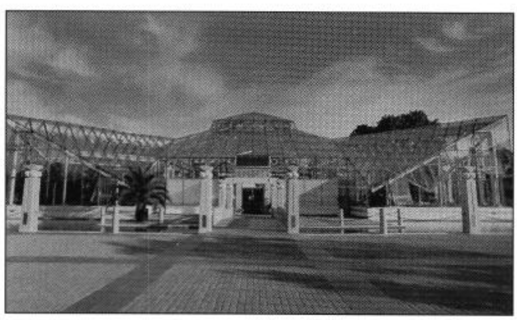

Fig. 1. Edvard Andersons Medelhavsväxthus i Stockholm. Foto: Åsa Stjerna.

Edvard Anderson's Mediterranean greenhouse in Stockholm.

första gången vid mitt besök i växthuset den 16.4 1996. A. Fyhr insamlade den 25.10 1996 den senaste i raden av fyra hanar. Ett honexemplar som författaren och A. Fyhr tog den 13.8 1996 kunde möjligen tillhöra denna art men enligt Friese (1981) skulle det i stället kunna röra sig om en separat art, *Otiorhynchus (Dorymerus) labilis* Stierl. Denna är hemmahörande i sydöstra Mellaneuropa (Lona 1936, Friese 1981). Typerna av nominatformen *armatus* Boheman i Schönherrs och Chevrolats samlingar (Naturhistoriska riksmuseet) är från Dalmatien, medan varieteten *romanus* Boheman är från Rom och Sicilien. Arten uppträder som skadedjur i vinstockar (Lona 1936). Hanen är för att var en *Otiorhynchus* ovanligt långsmal och snytets v-formiga ände är utdragen i två rätt så långa spetsar som i sin tur är något uppböjda. *O. armatus* Boheman och dess varietet *romanus* Boheman är i behov av att revideras. Jag kan tänka mig att *romanus* representerar en egen god art! Under året 1997 har flera honor av *O. armatus* skakats från *Hedera helix*.

Otiorhynchus (Arammichus) dieckmanni Magnano. En hona av denna småvuxna bruna vivel hittade A. Fyhr den 14.8 1996. Hemlandet uppges som okänt, men i Magdeburg (Sachsen-Anhalt) skall den sedan några år vara etablerad (Friese 1981) och befinner sig sedan en tid på spridning mot nordväst. Fynd i Berlin, Hamburg och ett fynd från Sverige: Öland, Halltorp, 1981 (Palm 1996). Under 1997 har ytterligare tre exemplar av *O. dieckmanni* tagits från *Corea* sp.

Otiorhynchus (Dorymerus) sulcatus (F.). Det första exemplaret togs av A. Fyhr den 10.4 1996. Detta är en mer trivial art som förekommer i många hem, där den har kommit in med blomjord. Har nu anträffats talrikt året om.

Tack

Tack till Astrid Fyhr (Bergianska trädgården) för hjälpen med att samla in skalbaggarna och Per Lindskog (Naturhistoriska riksmuseet) för genomgång av manuskriptet.

Litteratur

Friese, R. 1981. 7. U.Fam. Otiorhynchineae. - *In:* Freude, H., Harde, K.W. & Lohse, G.A. Die Käfer Mitteleuropas 10: 184-240. Krefeld.

Lona, C. 1936. Curculiondiae Otiorrhynchinae I-III. Catalogus Coleopterorum 148: 1-226. Gravenshage (Junk & Schenkling).

Palm, E. 1996. Nordeuropas Snudebiller 1. De kortsnudede arter (Coleoptera: Curculionidae) - med særlig henblick på den danske fauna. Danmarks Dyreliv 7. Stenstrup (Apollo Books).

Reitter, E. 1916. Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches 5. Stuttgart.

Summary

A new greenhouse featuring a Mediterranean flora was opened to the public in Stockholm in 1995. Insects of various orders introduced with plant material from southern Europe have subsequently been found in the greenhouse. This note reports on the weevils of the subfamily Otiorhynchinae found here to date. *Otiorhynchus armadillo* (Rossi), *O. saliciola* Heyden, *O. armatus* var. *romanus* (Boheman), and *Pantomerus cervinus* (Boheman) are recorded for the first time from Sweden.

D. Borisch, Naturhistoriska Riksmuseet, Sektionen för entomologi, Box 50007, S-104 05 Stockholm, Sweden.

Önskas köpa

Reitter, E. 19 11. Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches, Band I-V.
Landin B-O. 1967. Fältfauna, Insekter, 2:1, 2:2.

Nicklas Jansson, Prinsgatan 21 A, 59132 Motala 0141/54944. e-mail: dorcatoma@motala.mail.telia.com